واضح شدن تعبیر «حرف مکان حرف» با توجه به کاربرد واژه حرف

شاگرد: حرف مکان حرف، موید مرحوم نوری نمی‌شود؟ اینکه اگر مقصود شما بود می‌گفتند «ذاک حرف و ذاک حرف». ولی اینکه می‌گوید «مکان»... .

استاد: برای تأیید حرف مرحوم نوری روایات شدیدتری داشتیم که برای حبیب سجستانی بود. اگر آن را نگاه بکنید آن مهمتر بود. من الآن یادم نمی‌آید. حضرت تعبیری داشتند که از «حرف مکان حرف» مهمتر بود. ولی همان جا هم وقتی شما بدانید که حرف چطور به کار می رفته، این قرائت به جای آن قرائت می شود. یعنی وقتی شما فضا را ترسیم کردید و با احتمال پیش رفتید؛ احتمال اینکه در اینجا حرف به‌معنای قرائت است، این احتمال سوژه یک تحقیق می‌شود. می‌روید شواهدی را برای آن پیدا می‌کنید. البته با ذهنیتی که در آن زمان برای کاربرد حرف بوده.

شاگرد: در فدکیه آورده‌اید:

> و لقد سأل أمير المؤمنين صلوات الله عليه- شيعته عن مثل هذا فقال إن الله تبارك و تعالى أنزل القرآن على سبعة أقسام كل منها شاف كاف و هي أمر و زجر و ترغيب و ترهيب و جدل و مثل و قصص و في القرآن ناسخ و منسوخ و محكم و متشابه و خاص و عام و مقدم و مؤخر و عزائم و رخص و حلال و حرام و فرائض و أحكام و منقطع و معطوف و منقطع غير معطوف و حرف مكان حرف و منه ما لفظه خاص و منه ما لفظه عام محتمل العموم....[1]

«... و حرف مکان حرف و منه ما لفظه خاص»؛ یعنی گوی این را از خصوصیات قرآن می‌داند، نه اینکه بخواهد بگوید تحریف شده است.

استاد: بله، این شاهد خیلی خوبی است. یعنی در آن روایتی که من گفتم «حرف مکان حرف»، دقیقاً برای این بود که امام طور دیگری خواندند و او گفت که اینطور نیست.

شاگرد: اتفاقا با توجه به این روایت حضرت می‌خواهند بگویند «حرف مکان حرف» یعنی شما اینطور نمی‌گویید، این هم یک قرائت است و آن هم یک قرائت است.

استاد: درست است، وقتی فضا باز شود دیگر این احتمالات ضعیف نیست. فقط صحبت سر این است که کاربرد «حرف» دیگر محو شده است. یک عمر که می‌گذرد می‌گوییم قرائت ابن مسعود و

«حرف ابن مسعود» دیگر مطرح نیست. خودش یک فایلی است؛ کاربرد «حرف در قرائت» در روایات و مستندات پیشین. این چیزی که در زمان ما نیست. این خودش یک فایلی است که باید مستنداتش جمع شود. آن فضایی که عرض میکنم وقتی باز شود دور نمیشود ... . من همان روایت تفسیری نعمانی ای ... را که الآن آقا خواندند را چندین بار رفتم و آمدم. ولی همان جا میگوییم حضرت دارند میگویند من قرآن را میگویم ولی میگویم یک جاهایی از قرآن هست که عوض شده. یعنی باز عینک تحریف و عوض شدن هم همان جا هست. خود من قبلاً اینها را خواندهام یعنی اینطور استظهار می شده. چرا؟ چون اصلاً در ذهن من نبود که «حرف در قرائات» کاربرد حسابیای داشته است. وقتی وسعت کاربرد در آن زمان معلوم میشود، احتمالات جدیدی مطرح میشود.

روایت سجستانی یادم نیامد. ما اینها را بحث کردیم، شاید حضرت کلمه «تحریف» داشتند. همان جا «حرّف» یعنی «حرفٌ مکان حرف». تصریف همین است. باب تفعیل، تصریف و تحریف بهمعنای این است که حرفی را برداریم و چیزی را جای آن بگذاریم؟ یا به معنای تنقل احوال است؟ حرّف یعنی از یک حرف به حرف دیگری رفت. هر دوی آنها میتواند معنا شود. الآن که ما کلمه تحریف میگوییم یعنی تحریف. همه اینها مانوس ما است. اما اگر بدانیم در یک فضایی «حرف» بهمعنای قرائات متعدد در کنار هم به کار می رفته «تحریفٌ» یعنی تصریف فی الحروف. تصریف ریاح یعنی بادهای مختلف از جوانب مختلف میآید. حرّفه یعنی جاء من حرفٍ خرج من حرف آخر. اینها محتملاتی میشود که فضای جدیدی به پا می کند. اینها برای مباحثه ما و ذهن من طول کشیده است که الآن خدمت شما عرض میکنم. دلیل اینکه وقت شما را میگیرم این است که اینها نکاتی است که خوب است ذکر کنیم.

شاگرد: «ذکرنا فصل القرآن» گویا به این معنا است که چیزی را اضافه میکند. ابن مسعود یک جور فصلی انجام میدهد که حضرت فرمودند اگر.... .

استاد: اگر حاضر نیست این فصلی را که ما انجام میدهیم... .

شاگرد: عین همین عبارت در مورد فضل قرآن هم میآید. یعنی با وجود این همه از فضائلی که ما برای قرآن گفته ایم اما او به قرائت خودش پافشاری میکند.

استاد: خب دراینصورت مخالف فضل نبوده است. می گفته قرائت من.

شاگرد: مخالف فضل نبوده. اما فضل قرآن را به قرائت خودش اختصاص می داده.

شاگرد۲: یعنی با توجه به «حرف مکان حرف» که حضرت آن را بهمعنای قرائت گرفتهاند و آن را از فضائل قرآن شمرده اند، ابن مسعود با آن کارش داشته این فضل قرآن را از بین می برده. لذا حضرت فرمودهاند اگر ابن مسعود این کار را بکند، این یعنی زمین زدن فضل قرآن.

استاد: من حرفی ندارم. وجوه و محتملات باید مکتوب شود. وقتی یک احتمال در ذهن آنها باشد تا زمانیکه به پنج احتمال برسد نهایت مباحثه و محتملات ما بدایه میشود برای آنها. آنها هم محتملات دیگری میگویند.

---

[1]بحار الأنوار (ط - بيروت)، ج ۹۰، ص: ۴

بازبینی #2
ایجاد شده 21 آوریل 2024 13:04:04 توسط ... .
به روزرسانی شده 28 مه 2024 15:00:58 توسط ... .